

acordàs primer, / ans que ociés lo papagay, / que ara, com ha gran treball? / --- / assats n'à gasardó trobat! / lo papagay, qui li gardava / la muylar e tot⁴ sa *maynada!* / sta fort bé, en veritat, / qu' él ne sia bé enganat» (v. 2413), o sigui 'tot el contingut de la casa' (cf. fr. *ménage* < *maisnage*); enlloc no s'ha parlat de descendència: al contrari, la muller s'entenia amb un altre quan el mercader era fora, i el papagai va revelar-ho. Aquell nexa aquí és encara més clar.

Aviat, però, l'abast del mot quedà fixat en la seva aplicació a gent, i el més sovint gent lligada a una família o que en forma part. JRoig, per evitar pompes vanes, es proposava fer unes noces discretes, sense més concurrència que familiars i molt pocs amics íntims, però li espatllen el pla: «Puys, a llur tia, / fiu escomesa, / fugint despesa, / de bodes fer / en lo giner, / de matinada: / poca *maynada*, / sols huit o nou; / ella que u ou / e ses parentes, / molt malcontentes, / totes rabien / --- / demanaran / tots los honrats, / nobles, jurats, / cavalleria: / al bell dia, / irà, honrada, / alt cavalcada / en cosser blanc / duran lo banc / del fre parents / dels seus, potents, / puys prou ne té!» (*Spill*, v. 2214).

No ens ha de sorprendre, doncs, que *mainada* vagi acabar, restringit ja del tot a la família, per designar la part que exigeix per excel·lència les atencions familiars, els fills: primer es digué amb referència a llurs pares, tal com popularment diem, també amb aquesta restricció: «té molta família», «tenen família? —no encara», «prou voldrien tenir família aquesta parella, però ---»; quan els fills es fan grans, ja solen fer casa a part o almenys estar poc a casa, i així foren només els fills petits, conservant sempre el valor col·lectiu: «Quan el pare no té pa, la *mainada*, la *mainada*, / --- / la *mainada* fa ballar»... I a l'últim s'ha estès a un ús col·lectiu dels infants, dels nens tots, sense relació personal ni de parentiu. Encara queda, però, algun regust de l'ús antic en l'estil de gent muntanyenca, com en les històries de facciosos de l'alta Garrotxa, on veiem *bona mainada* per 'bona gent': «Els cullerayres de Tortellà, llevat de que foran capassos de saquejar el Paradís terrenal si sabian de trobar-hi bons boixos per a llur indústria, eran bona *maynada* y ---», MrnVayreda (*Puny* 1, 1, 53 (48)).

En general, pertot la concreció moderna: plans d'uns enamoradets pobres que volen casar-se, anant a «serví un capellà: / tu seràs majordona, yo seré l'escolà, / si acàs tenim *maynada*, bé 'ns-e la mantindrà» (MilàF, *Romilo*, 300.12); «més avallat de esta, la casa de un tal --- ahont és casada ab JCasas, Roseta de casa Madurell, pagesos rics de Sant Just, y tenen bastanta *mainada*»; «dones --- les ben criades en lo sant temor de Déu, així ho practican --- treballant les minyones sens perdre'ls de vista, y les bones casades, al costat dels marits y *maynadeta*, si 'n tenen», B de Maldà (*Excurs*, 110 6) Avui *mainada* és d'ús més o menys general en cat central, per més que a la zona barcelonessa li facin forta concurrència *quitxalla* i *canalla*; com que aquests no tenen gens de predicament a les terres gironeses, molts creuen, amb relatiu fonament, que

mainada és cosa del bisbat de Girona; però de fet és no sols de tot el cat. or. i bona part de l'occid, sinó també de tot el domini ross.: *la mājnadā* 'les criatures' Estoer; aquella «*mājnadā* són pas bonics...» se'm planyia en el Capcir un amic, quan uns marrecs, entremaliats, a penes ens deixaven, a crits, entendre'ns (Forniguera), 1960.

DERIV: *Mainadejar* i *mainaderia*, Vallespir (*AlcM*). *Mainadera* (Ruyra), que s'ha anat generalitzant, a despeses del ridícul castellanisme *ninyera*; *mainarre*, DAg Sembla que s'havia usat +*mainadia* 'coses, actes, jocs, de criatures, maneres quitxallesques'; així sens dubte hem de llegir en una vella cançó popular: «quan ells eran petitets - jugaren de *maynadia*» en un romanço que proporcionarà a MilàF (*Romll.*, 219C2) un dels seus bons col·lectors del Gironès, si bé escrivint-hi *maynadilla*, però va rimant en *-ia* en llarga tirada on quasi tots els rims són consonants. es tracta, doncs, d'una ultracorrecció de la pronúncia popular gironesa *para*, *coní*, *ais*, *us* etc. per *palla*, *comill*, *alls*, *ulls*, i de *falzia* per *falcilla*, *lletnia* per *lletilla*; car en el cas de *forquyes* i *fr(y)es* (especialment relacionat amb la idea) ja avui *filles*, *forquilles* s'han imposat pertot en la zona icista del cat. or. *Emmainadat* 'carregat de fillets': «de tres germanes que tinc / dues són ja *emmaynadades*, estaquetes de breçol / a vint anys ---» diu la *Caponada* (germana gran, que es queda sense festejador) en uns versets del deslleial imitador de Verdager (JColllell, *J Flo.* 1884, 127).

Mainader, derivat del sentit medieval: 'cap de mainades militars, cap d'un estol de guerrers'. Així es llegeix en Muntaner (no pas *mamades*, erroni, *AlcM*), car es tracta de personatges importants, en les Corts finals convocades per l'ancià Jaume I a fi de fer jurar la seva successió i repartiment dels regnes: «manà ses corts --- e aquí foren ajustats barons, *mainaders*, prelats, cavallers, ciutadans e hòmens de viles, e ---» (any 1274, § 25, Casac. 1, 62 20), «tot aquell dia passat, lo rey En Jachme era stat en concell ab sa muller, e ab alguns *maynaders* de sa casa, dins en sa cambra», «no havia encara ajustats ab si huytanta cavallers, per nullares del món, ne servents, sinó los *maynaders*», Desclot (§ 139; *NCl* iv, 85.5, 128 21), «bons escuders, / e ballesters e *maynaders* / ---», *Lleg Rim Sev*, v. 813.

Ja hem indicat a dalt les formes de les llengües romàniques corresponents a *mainada* i el seu grup derivatiu, i no ens toca ací donar-ne detalls. Especialment en les dues llengües de França hi ha, però, fets d'especial coincidència, o d'interessant reminiscència dels estats més arcaics corresponents als nostres. En provençal, partint de la noció de 'grup familiar, grup d'una mateixa casa', s'arriba a 'llinatge de ---, casal de ---, dinastia': «Lis armo de Prouvènço / li Pau ['pals, barres'] de Catalougno e Flour-da-lís d'Anjou, / representant li dos *meinado* / que librament l'an governado / ---» (*Calendau* x, 21 4) D'acc com aquesta resulta, com a derivació retrògrada, el gascó *maynes* 'cases' que Millardet troba en un text (fi Edat Mitjana) de Contís, a les Landes (*Anc Textes Landats*, 217).